

Донецька обласна бібліотека для дітей

Орієнтири - 2024

ВИПУСК 5

СЕРІЯ “ЗА КРОК
ДО ПЛАНУВАННЯ”

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО
ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ БІБЛІОТЕК**

УДК 023-047.74(072)

0-65

Орієнтири-2024 [Текст] : метод. матеріали до планування роботи б-к.
0-65 Вип. 5 / уклад. Л. В. Козінченко ; Комун. закл. культури «Донецька
обласна бібліотека для дітей». – Маріуполь, 2023. – 30 с. – (Серія «За
крок до планування»).

Видання містить методичні рекомендації щодо створення плану
роботи бібліотеки на 2024 рік. Для бібліотечних фахівців.

Зміст

Вступ	4
Планування роботи бібліотеки – ключ до успіху та результативності	
• Ключові напрями діяльності бібліотек та основні засади якісного планування	5
Як сьогодні організувати планування?	
• Річний план	6-10
• Стратегічний план	
Ресурси – практичний аспект	
• Календарі	
• Законодавча база	11-21
• Програми (державні, регіональні) тощо	
• Збірки методичних рекомендацій	
Бібліотечна статистика: методичний аспект	
• Зміни у формах звітності	22
Трансформація діяльності бібліотек у віртуальний простір	
Впровадження нових форм роботи:	
• Мотиватор	23-25
• Подкастинг	
• Віртуальний бібліотечний музей	
Робота з бібліотечними фондами: актуалізація фондів	
• Додаток: методичні рекомендації МКіП з посиланнями	26-30

ВСТУП:

«Якщо ви хочете, щоб молодь тягнулася до знань, турбуйтеся про головні, найважливіші джерела духовної культури – бібліотеки»

(В. Сухомлинський)

Шановні колеги, сьогодні ми з вами живемо в непростий час...

Нині українці об'єдналися, борючись за свою країну, як одне ціле – кожен громадянин на своєму фронті. І кожен на своєму місці гідно виконує власну роль. Журналісти, хакери, кухарі, водії, митці та багато інших людей героїчно воюють за Україну.

Бібліотекарі, як освічені інтелектуали, також не можуть залишитися осторонь у цій важливій справі.

Ми повинні стати надійним тилом для наших захисників та захисниць, для українського слова та рідної мови. Сучасний бібліотекар має сумлінно вдосконалювати свою діяльність, адаптуватися до змін, які приносить нам час, і шукати нові форми та методи роботи.

Ми зобов'язані бути активними учасниками цього нового часу, допомагаючи українському народові зберегти свою ідентичність, культуру та спадщину. Наше завдання – підтримувати духовний інтелект України, надавати доступ до знань та інформації, що стануть важливим рушієм для розвитку країни в майбутньому.

Разом ми зможемо зробити більше, ставши справжніми архітекторами блискучого майбутнього України. Наша роль досить важлива, і ми віримо в силу об'єднаної дії та культури читання!

ПРАЦЮЄМО НА ПЕРЕМОГУ!

ОРІЄНТИРИ ПЛАНУВАННЯ У 2024 – КЛЮЧ ДО УСПІХУ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

Почнемо з особливостей планування – навіщо і куди йдемо?

- Стратегія діяльності бібліотечних закладів;
- Оновлення професійного мислення персоналу;
- Розвиток інформаційної та цифрової компетенції персоналу бібліотек та громадян;
- Розвиток читацької грамотності та активності населення громад;
- Побудова інклюзивних бібліотечних просторів та розвиток сервісної та ресурсної доступності;
- Розвиток культурного патріотизму;
- Розвиток культури мовлення (організація мовних курсів, просторів для спілкування українською та англійською мовами).

Планування – невід’ємна складова частина діяльності бібліотеки наступного року. Вона робить цю діяльність не хаотичною, а цілеспрямованою. Одним з найбільш важливих документів, що визначають зміст і завдання діяльності бібліотеки, є річний план роботи.

Навіть у непередбачуваних «важких» умовах війни планування залишається важливим інструментом досягнення успіху та результативності.

Він затверджується директором бібліотеки, тому його складають виходячи з основних цілей, поставлених перед всім бібліотечним закладом, а також завдань, зафіксованих у Положенні про бібліотеку. Для прикладу наведемо деякі завдання (щодо роботи з бібліотеками регіону), які прописані в плані роботи Донецької обласної бібліотеки для дітей:

- забезпечувати вільний та рівний доступ до інформації, знань і культурного надбання громади Донецької області;
- надавати конкурентоспроможні бібліотечні послуги, трансформувати їх за вимогами часу в умовах воєнного стану;
- продовжувати змінювати (адаптувати) свою діяльність у онлайн-форматі;
- укріплювати зв'язки з громадськими, творчими та національно-культурними організаціями, що забезпечить стійкий розвиток ДОБД як методичного, консультативного, інформаційно-просвітницького закладу, центру спілкування та просвіти;
- продовжувати згуртовувати бібліотекарів та користувачів бібліотек регіону навколо ідеї миру, єдиної держави, примноження її матеріальних і духовних багатств;
- продовжувати роботу в напрямку підтвердження статусу бібліотечного працівника як лідера громадської думки та модератора подій у громаді.

ЯК, СЬОГОДНІ, ОРГАНІЗУВАТИ ПЛАНУВАННЯ?

Планування – це визначення якісних і кількісних показників того, що буде зроблено, в які терміни і якими способами.

План роботи – службовий управлінський документ, в якому представлені: система заходів та строки їх реалізації, спрямовані на виконання функцій бібліотек. За складом планових рішень і термінами реалізації розрізняють: **стратегічні** та поточні плани роботи.

Стратегічний план складається на 2-3 роки та визначає основні напрямки розвитку бібліотеки в умовах, що змінюються.

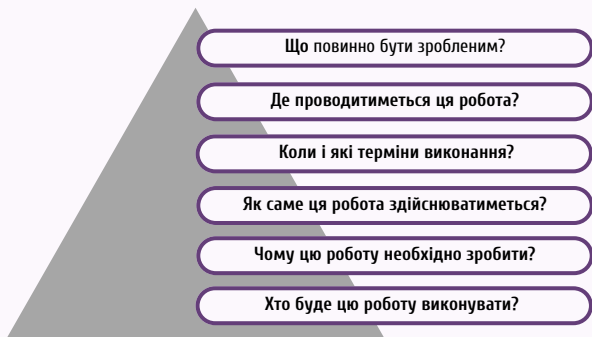
Поточний (річний) план є обов'язковим для всіх бібліотек.

РІЧНИЙ ПЛАН – ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Висновки, щодо важливості та необхідності складання поточного (щорічного) плану роботи бібліотеки:

- Складання плану дозволяє бібліотеці ефективно розподілити свої ресурси, включаючи бюджет, персонал, та інші матеріальні та технічні засоби. Таким чином, бібліотека може працювати більш продуктивно та ефективно виконувати свої завдання;
- Планування також стимулює внутрішню самодисципліну та відповідальність колективу бібліотеки. Кожен працівник розуміє свою роль у досягненні загальних цілей та знає, як зробити свій внесок у розвиток установи;
- Невід'ємною частиною планування є і моніторинг виконання плану та систематична оцінка результатів. Завдяки цьому бібліотека може вчасно реагувати на зміни у ситуації та коригувати свої дії для досягнення найкращих результатів;
- Отже, планування роботи бібліотеки – це ключовий інструмент, який допомагає забезпечити її успішну та результативну діяльність, відповідність вимогам сучасності, та забезпечити належний рівень обслуговування громади та задоволення її потреб у доступі до знань та інформації.

ПРИ РОЗРОБЦІ БУДЬ-ЯКОГО ЕТАПУ ПЛАНУ НЕОБХІДНО СТАВИТИ ПЕРЕД СОБОЮ ВІДПОВІДІ НА ШІСТЬ ЗАПИТАНЬ:

Планування дозволяє не тільки визначити реалістичні перспективи розвитку, але й підготувати бібліотеку до діяльності в умовах змін (військового стану/ евакуації). Цілі та завдання бібліотеки повинні бути реальними. Якщо цілі перевищує можливості бібліотеки або через недостатність ресурсів, або через зовнішні фактори, то вона втрачає сенс.

Планування забезпечує рішення трьох комплексних завдань:

1. Встановлення реальних можливостей бібліотеки при відповіді на питання: «Де ми знаходимося в даний час?». Тут визначаються сильні і слабкі сторони бібліотеки, її ресурсне забезпечення, наявність кейсу традиційних, нових та адаптованих до змін, в умовах війни, розробок.
2. Встановлення реальних цілей, відповідаючи на питання: «Куди ми хочемо рухатися?». Оцінюються внутрішні і зовнішні чинники, що впливають на діяльність бібліотеки, визначаються цілі та обмеження в їх здійсненні.
3. Встановлення способів досягнення мети, або відповідь на питання: «Як ми збираємося зробити це?». В загальних рисах і більш конкретно визначаються основні завдання, ресурси, оцінюються витрати; намічаються завдання для працівників бібліотеки з метою виконання поставлених цілей.

! ВАЖЛИВО. Детальніше дізнатися про особливості планування діяльності бібліотеки можна у виданні: Методичні рекомендації «Планування та звітність: особливості складання» випуск 4, підготовлене фахівцями ДОБД у 2021 році.

Це та інші видання ви знайдете на сайті ДОБД у розділі «Кейс бібліотечних порад»

(посилання: <https://bibliokids-mrpl.com.ua/images/Temp/planuvannja2021.pdf>).

СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН – БЕЗДОГАННЕ ЗАВТРА

Щодо поточного планування, сподіваємося, що інформація подана зрозуміло. Але є необхідність зупинитися на стратегічному плануванні роботи бібліотеки на найближчі 2-3 роки. Давайте розбиратися!

! ВАЖЛИВО. ТГ мають розробити плани розвитку громад (після війни), чи є в цьому плані БІБЛІОТЕКА? Поставте це питання своєму керівництву.

! ВАЖЛИВО. Розробляти стратегічний план (СП) ВАШОЇ бібліотеки чи ні – вирішувати вам! Але пропонуємо обов'язково замислитись над певними його етапами:

1. Визначення місії, цінностей та візії бібліотеки. (Адже війна внесла корективи).

Успішними стають ті бібліотеки, які прагнуть змінити світ та створювати цінність для своїх користувачів/клієнтів через продукти і послуги. Важливо зрозуміти, що інтереси користувачів бібліотеки – у пріоритеті, тому варто подивитися на себе очима користувача і визначитися – що може робити бібліотека навіть в умовах війни? Яку роль у громаді вона відіграє сьогодні та чим вона є для інших?

Визначте:

Місія – це сформульоване уявлення про те, для чого існує бібліотека, в чому її відмінність від інших соціокультурних установ і який вплив бібліотека хоче здійснювати на громаду. Місія має надихати і вас, і людей, з якими ви працюєте.

Візія – це заява про те, куди рухається бібліотека, де вона хоче бути.

Цінності – це принципи, якими керується бібліотека при формуванні своєї діяльності і корпоративної культури.

Цитата в тему:

«Бібліотека може бути набагато ширшим поняттям, ніж передача книжок. А що, як вона стане місцем творення сучасної культури народу, життя громади, нових відкриттів, простором з певною атмосферою? Або платформою для виходу в інші контексти, історичні періоди?»

(Марина Маслоva, керівник програми стратегічного розвитку бібліотек, викладач та керівник програми Executive MBA kmbs).

2. Проаналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище (провести SWOT-аналіз).

SWOT-аналіз – один із найпоширеніших аналітичних методів, який дозволяє в комплексі оцінити сильні й слабкі сторони бібліотеки, а також можливості та загрози, що впливають на неї.

За результатами SWOT-аналізу ви зрозумієте:

- Що робити?
- Що розвивати?
- З чим боротися / що покращувати?
- Що виключити?

3. Визначити цілі.

Головне не ставити «надхмарних» цілей, яких бібліотека не зможе досягти.

Цитата в тему:

Важливо збагнути, що «...кожна бібліотека унікальна у своєму контексті й створює власну історію. І, зрештою, ці маленькі та великі історії рухають світ»

(Марина Маслова, керівник програми стратегічного розвитку бібліотек, викладач та керівник програм у Executive MBA kmbs).

4. Розробити стратегію та план досягнення цілей.

Планом дій передбачається детальний опис: що, в які терміни, хто, за рахунок яких ресурсів повинен зробити. Тут варто зазначити, що реалізація цілей відбувається за визначеними завданнями – це вже основна частина щорічного плану роботи бібліотеки, що підтверджуватиме її унікальність, успішність, визнання.

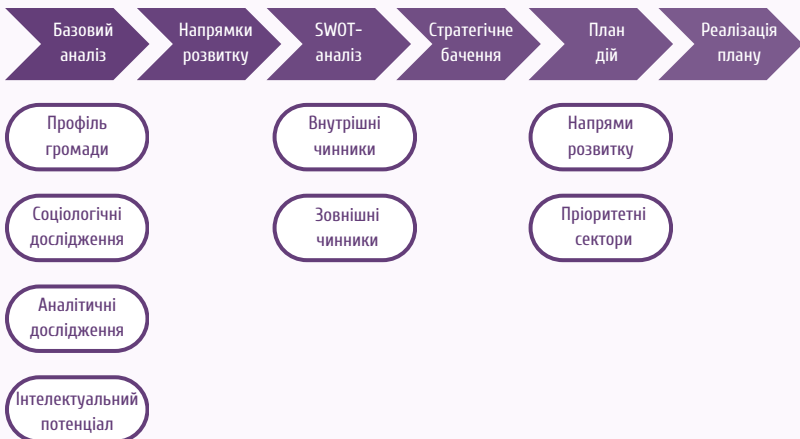
Наведені етапи – це лише ввідні до складання стратегічного плану бібліотеки.

В цілому існує значна кількість алгоритмів створення СП, зокрема:

- Прийняття документа (рішення або розпорядження), яким ініціюється початок роботи над розробкою СП.
- Формування кількісного і якісного складу Робочої групи (залучаються не лише бібліотечні фахівці, але й користувачі, бухгалтер, юрист, керівники інших закладів культури, представники ГО та інші зацікавлені особи).
- Проведення навчання членів групи за темою «Стратегічне планування».

- Розробка групою плану своєї роботи (з урахуванням цього або іншого алгоритму).
- Здійснення групою опису бібліотеки (зокрема, береться до уваги існуючий опис територіальної громади).
- Проведення групою роботи з визначення майбутнього бібліотеки громади.
- Здійснення аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища бібліотеки (SWOT-аналіз).
- Вироблення єдиних формулювань щодо МІСІІ та ВІЗІІ бібліотеки.
- Створення переліку головних проблем книгозбірні, які необхідно вирішити заради реалізації МЕТИ.
- Визначення найголовніших Стратегічних проблем. За кожною із проблем закріплюється працівник (або цільова група), який(а) планує роботу та розробляє алгоритм розв'язання цієї проблеми.
- Визначаються критерії оцінки сумарного ефекту від реалізації дій, які включено до СП, індикатори результативності досягнення цілі.
- Проводяться громадські слухання. СП затверджується відповідно до прийнятого в громаді порядку. СП доводиться до відома користувачів і населення громади.
- Робоча група контролює процес реалізації СП, аналізує досягнення і порохунки, за необхідності вносяться зміни.

БЛОК – СХЕМА ПРОЦЕСУ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ:

Зрозуміло, що долучення до стратегічного планування потребує наявності бажання, додаткових знань, зусиль, об'єднання інше.

Звісно, в умовах війни важко уявити, яким саме чином слід діяти, що та як планувати. Проте, залишаючи поза увагою постійне оновлення і набуття необхідних навичок і компетенцій у відповідь на сучасні вимоги, будь-який фахівець ризикує стати жертвою десоціалізації. У разі недостатньої взаємодії з громадою бібліотечний заклад може втратити свою актуальність та піддаватися оптимізації, ліквідації або закриттю. Питання щодо необхідності скорочення мережі бібліотек (через обмеження фінансування) може стати надзвичайно актуальним після завершення війни та деокупації територій нашої країни, зокрема Донеччини. Саме тому дбаймо про збереження та гідне функціонування наших бібліотек вже сьогодні.

! НАГАДУЄМО. Органи місцевого самоврядування територіальних громад мають розробити плани розвитку громад (після війни). БІБЛІОТЕКА має бути в цьому плані.

РЕСУРСИ – ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Публічна/дитяча бібліотека має бути залучена (реально або потенційно) у кожну зі сфер життя мешканців громади і розвивати їх, нарощувати спроможності, створювати соціальні простори, де буде відбуватися активна соціальна взаємодія та обговорення місцевих проблем.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ БІБЛІОТЕК ОБГРУНТОВАНО У:

- Законі України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>).
- Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р.) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#n8>).
- Довгостроковій стратегії розвитку української культури – стратегії реформ (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 лютого 2016 р. № 119-р.) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80>).
- Стратегії розвитку читання на 2021–2025 роки «Читання як життєва стратегія»: Проєкт (Режим доступу: <http://surl.li/mtwhe>)
- Стратегії людського розвитку (Указ Президента України № 225/2021 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року) (Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/2252021-39073>).
- Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки (Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. №695-2020-п) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>).

- Державній цільовій соціальній програмі національно-патріотичного виховання на період до 2025 року (Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 673) (Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnoyi-cilovoyi-socialnoi-programi-nacionalno-patriotichnogovihovannya-na-period-do-2025-roku-ta-vnesennya-zmin-do-deyakihi-i300621-673>).
- Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>).

ПРОДОВЖУЮТЬ ДІЯТИ НАЦІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ:

- Національна молодіжна стратегія до 2030 року (Указ Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021 (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>).
- Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (Указ Президента України від 09 лютого 2016 року № 42/2016) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016#n14>).

ПРИ ПЛАНУВАННІ НЕОБХІДНО ЗВЕРНУТИ УВАГУ НА ОБЛАСНІ ПРОГРАМИ, ЯКІ ПРОДОВЖУЮТЬ ДІЯТИ У 2024 РОЦІ:

- Стратегія розвитку Донецької області на період до 2027 року (Режим доступу: <https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/strategy/strategiy2027/2020/20.03.2020/Strategy-2027.pdf>).
- Цільова соціальна Програма національно-патріотичного виховання в Донецькій області на 2021-2025 роки (Режим доступу: <https://dn.gov.ua/news/zatverdzheno-programu-nacionalno-patriotichnogovihovannya-v-doneckij-oblasti-na-2021-2025-roki>)
- Регіональна Програма сприяння функціонуванню української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на території Донецької області на 2023-2026 роки (Режим доступу: <http://surl.li/iexvm>)

КАЛЕНДАРІ :

З особливостями планування – розібралися. Тепер перейдемо до наступного кроку щодо складання успішного поточного плану роботи бібліотеки. Де, що, коли і як ми будемо відзначати, які події та свята необхідно обов'язково включити до плану? Для цього вам знадобиться календар знаменних та визначних дат.

Пам'ятати і святкувати визначні дати України та світу стало невід'ємною частиною українських традицій. Щорічні видання щодо відзначення знаменних дат привернуть увагу всіх, хто цікавиться важливими подіями та пам'ятними датами, пов'язаними з видатними особистостями сучасності та історичними постатями світового рівня. Ці інформаційно-бібліографічні матеріали корисні для бібліотечних працівників, викладачів, фахівців у галузі культури та мистецтва, а також для всіх, хто цікавиться історією та культурою.

ЕЛЕКТРОНІ ВЕРСІЇ ПРЕДСТАВЛЕНИХ ВИДАНЬ МОЖНА ЗНАЙТИ ЗА НАСТУПНИМИ ПОСИЛАННЯМИ:

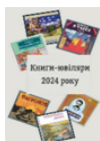
«Пам'ятні літературні дати 2024 року» – видання, підготовлене спеціалістами Національної бібліотеки України для дітей (Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/mbm/Book/View/803#page/6/mode/2up>)

«Калейдоскоп знаменних дат на 2024 рік», підготовлений фахівцями Державної бібліотеки України для юнацтва (Режим доступу: <http://4uth.gov.ua/kaleidoscope-of-significant-dates-2024/>),

«Славетний книжчин ювілей : книги-ювіляри 2024», підготовлений фахівцями Донецької обласної бібліотеки для дітей (Режим доступу: <https://bibliokidsmrpl.com.ua/images/2023/Yuviliary2024.pdf>)

«Книги-ювіляри 2024 року» – видання, підготовлене фахівцями Чернігівської обласної бібліотеки для дітей (Режим доступу: https://chernihiv-lib.org.ua/_ld/1/184_-_2024_.pdf)

«Календар пам'ятних дат 2024 року. Література. Мистецтво. Краєзнавство», підготовлений фахівцями Чернігівської обласної бібліотеки для дітей (Режим доступу: https://znayshov.com/News/Details/kalendar_pamiatnykh_dat_2024_roku_literatura_mystetstvo_kraieznavstvo)

ПРИ ПЛАНУВАННІ ЗАХОДІВ ДО ДЕРЖАВНИХ, НАРОДНИХ, ПРОФЕСІЙНИХ, ГРОМАДСЬКИХ СВЯТ ТА ЛІТЕРАТУРНИХ ДАТ РЕКОМЕНДУЄМО ТАКОЖ ВИКОРИСТОВУВАТИ:

«Календар знаменних і пам'ятних дат», підготовлений фахівцями Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (Режим доступу: https://nlu.org.ua/calendar_dat.php?year=2024)

«Знаменні дати і події 2024 року. Культура і мистецтво» (Режим доступу: <http://surl.li/mybvg>).

«Пам'ятні дати на 2024 рік» на веб-сайті «Ділова Мова» (Режим доступу: <https://www.dilovamova.com/index.php?page=142&year=2024>)

«Український календар знаменних та пам'ятних дат у 2024 році», підготовлений фахівцями Публічної бібліотеки імені Лесі Українки для дорослих м. Києва (Режим доступу: <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/12BpbliW0ISw6xFpLVFLdTuA2z0JYyD9y>).

! ВАЖЛИВО, ВІДБУЛИСЯ ЗМІНИ У КАЛЕНДАРІ

У 2023 році президент України Володимир Зеленський здійснив важливий крок і підписав Закон України Про внесення змін до статті 73 Кодексу законів про працю України № 3258-ІХ (від 14.07.2023), який передбачає перенесення святкування Різдва та кількох інших значущих свят. Згідно з новим календарем, у 2024 році відзначення свят та значущих подій відбудуться в інші дні.

Новий календар на 2024 рік з основними державними святами виглядає так:

- ✓ Різдво – 25 грудня (замість 7 січня);
- ✓ День святого Миколая – 6 грудня (замість 19 грудня);
- ✓ Хрещення Господнє – 6 січня (замість 19 січня);
- ✓ Покров Пресвятої Богородиці – 1 жовтня (замість 14 жовтня);
- ✓ День захисників та захисниць України – 1 жовтня (замість 14 жовтня);
- ✓ День Української Державності – 15 липня (замість 28 липня);
- ✓ День української писемності та мови – 27 жовтня (замість 9 листопада);
- ✓ День сім'ї в Україні – 15 травня (замість 8 липня).

Дати інших державних свят залишилися без змін. Ці зміни в календарі мають вплив на дати відзначення подій та вимагають від бібліотекарів оновлення методичних матеріалів щодо організації святкових заходів у відповідності до нового календаря.

Додаткових вихідних днів в Україні відповідно до закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» не буде доти, доки триває воєнний стан у країні. Але в недержавних компаніях роботодавець може встановлювати додаткові вихідні на свій розсуд.

Міжнародні десятиліття за рішенням ООН

2014–2024 рр. – Десятиліття стійкої енергетики для всіх

2015–2024 рр. – Міжнародне десятиліття осіб африканського походження

2016–2025 рр. – Десятиліття дій ООН з проблем харчування

2018–2028 рр. – Міжнародне десятиліття дій "Вода для сталого розвитку"

2019–2028 рр. – Міжнародне десятиліття ООН щодо сімейних фермерських господарств

2021–2030 рр. – Міжнародне десятиліття Організації Об'єднаних Націй з відновлення екосистем

2021–2030 рр. – Міжнародне десятиліття науки про океан в інтересах сталого розвитку

2022–2032 рр. – Міжнародне десятиліття мов корінних народів

2024–2033 рр. – Міжнародне десятиліття науки для сталого

ЄС оголосив:

Валенсію (Іспанія) – «зеленою» столицею Європи

Тарту (Естонія) – культурною столицею Європи

Страсбург (Франція) – Всесвітньою столицею книги

Тренто (Італія) – європейською волонтерською столицею

Президент України оголосив:

2018–2027 рр. – Десятиріччям української мови

ТВОРИ-ЮВІЛЯРИ 2024 РОКУ

- 450 років від дня виходу у світ «Апостола» – першої друкованої книги в Україні (1574)
- 450 років з часу видання І. Федоровим у м. Львові «Букваря» – першого друкованого шкільного підручника на українських землях (1574).
- 420 років від дня виходу у світ драми В. Шекспіра «Отелло» (1604)
- 305 років від дня виходу у світ роману Д. Дефо «Життя та дивовижні пригоди Робінзона Крузо» (1719)
- 205 років від дня виходу у світ пригодницького роману В. Скотта «Айвенго» (1819)
- 205 років від дня виходу у світ драматичних творів І. Котляревського «Наталка-Полтавка», «Москаль-чарівник» (1819)
- 205 років від дня виходу у світ фантастичної повісті-казки Е. Т. А. Гофмана «Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер» (1819)
- 190 років від часу видання повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся» (1834)
- 180 років від дня виходу у світ роману О. Дюма «Три мушкетери» (1844)
- 180 років від дня виходу у світ казки Г.Х. Андерсена «Снігова королева» (1844)
- 155 років від дня виходу у світ історичного роману В. Гюго «Людина, яка сміється» (1869)
- 150 років від дня виходу у світ роману Ж. Верна «Таємничий острів»(1874)
- 145 років від дня виходу у світ повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» (1879)
- 140 років від дня виходу у світ роману Ч. Діккенса «Пригоди Гекльберрі Фінна» (1884)
- 130 років від часу виходу у світ повісті О. Кобилянської «Людина» (1894)
- 130 років від часу виходу у світ збірки оповідань Р. Кіплінга «Книга джунглів»(1894)
- 125 років від часу видання збірки поезій Лесі Українки «Думи і мрії» (1899)
- 120 років від дня виходу у світ роману Д. Лондона «Морський вовк» (1904)
- 100 років від часу виходу у світ першої редакції п'єси М. Куліша «97» (1924)
- 100 років від часу виходу у світ повісті М. Хвильового «Санаторійна зона» (1924)
- 95 років від часу виходу у світ п'єси М. Куліша «Мина Мазайло» (1929)
- 95 років від часу виходу у світ роману Е. Хемінгуея «Прощавай, зброє!» (1929)
- 95 років від часу виходу у світ роману Е. М. Ремарка «На західному фронті без змін» (1929)
- 90 років від часу виходу у світ казкової повісті П. Треверс «Мері Поппінс» (1934)
- 85 років від часу виходу у світ роману А. Сент-Екзюпері «Планета людей» (1939)
- 80 років від часу виходу у світ роману І. Багряного «Тигролови» (1944)
- 70 років від часу виходу у світ роману-епопеї Дж. Р. П. Толкіна «Володар перснів» (1954)
- 45 років від часу публікації роману Л. Костенко «Маруся Чурай» (1979)

ЗБІРКИ МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

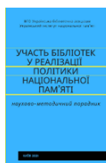
Пропонуємо перед складанням планів ознайомитися з наступними виданнями:

Бібліотеки – Хаби цифрової освіти : практичний посібник / автори-укладачі: О. Бруй, Т. Козицька, Г. Мацієвська, С. Моїсєєва, І. Шевченко ; заг. ред. Я. Сошинської ; ВГО Українська бібліотечна асоціація ; Проект підтримки Дія. – Електрон. вид. – Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2023. – 116 с. (Режим доступу: <http://surl.li/mhvph>)

Бібліотека як безпечне місце : методичні поради бібліотекарям зі створення безпечного простору в бібліотеках / уклад. Л. Лугова ; бібліогр. О. Сачинська ; Goethe-Institut Ukraine, ВГО Українська бібліотечна асоц. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2022. – 42 с. (Режим доступу: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/Safe%20place%20Library.pdf>)

Участь бібліотек у реалізації політики національної пам'яті: науково-методичний poradnik / авт.-уклад. Т. Ю. Гранчак ; ВГО Українська бібліотечна асоц., Укр. ін-т нац. пам'яті. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2021. – 62 с. – ISBN 978-617-95010-6-7. (Режим доступу: <http://surl.li/mscag>)

ХІІ Львівський міжнародний бібліотечний форум «Бібліотека – вимір незалежності» : збірник матеріалів / ВГО Укр. бібл. асоц. ; редкол. : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2021. – 57 с. (Режим доступу: <http://surl.li/emamk>)

Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник / автори-укладачі: О. Бояринова, О. Бруй, Л. Лугова, Я. Сошинська, І. Шевченко; Українська бібліотечна асоціація. – Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. – 104 с. ISBN 978-617-95010-2-9 (Режим доступу: <http://surl.li/aavcr>)

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ:

Патріотичне виховання в бібліотеках є надзвичайно важливим завданням, яке допомагає формувати громадянську свідомість та патріотизм серед читачів. Для досягнення цієї мети пропонуємо використовувати різні матеріали та методи:

- **Літературні твори.** Рекомендуємо підбирати книги, які описують історію та культуру рідного краю, подвиги національних героїв та події, що вплинули на історію країни.
- **Виставки та перегляди літератури.** Організуйте виставки книг, архівних документів, фотоматеріалів, а також артефактів, що відображають історичні та культурні аспекти регіону.
- **Лекції та дискусії.** Проведіть лекції та дискусії, в яких ведеться обговорення патріотичних тем, історії країни та актуальних подій.
- **Тематичні конкурси і заходи.** Організуйте тематичні конкурси, літературні вечори, мистецькі виставки та інші заходи, які спонукають до вираження патріотичних почуттів.
- **Експерсії та польові поїздки.** Впроваджуйте експерсії та польові поїздки до історичних та культурних пам'яток регіону.
- **Освітні програми.** Розробляйте та впроваджуйте освітні програми для дітей та молоді, які сприяють формуванню патріотичної свідомості.
- **Залучення спільноти.** Співпрацюйте з місцевими громадськими організаціями та іншими установами для спільної роботи над патріотичними проектами.

Зазначені методи та матеріали допоможуть створити плідну атмосферу для патріотичного виховання та підтримки громадянської свідомості серед читачів бібліотеки. Будьмо творчими та активними в цьому процесі, роблячи нашу бібліотеку місцем, де народжуються справжні патріоти!

Пропонуємо використати матеріали патріотичного спрямування напрацьовані фахівцями ДОБД:

- **Методичні рекомендації «З Україною в серці»** до відзначення 32-ї річниці Незалежності України та вшанування Державного Прапора України. (режим доступу: <https://bibliokids-mrpl.com.ua/images/2023/MRlndD.pdf>)
- **Матеріали семінару:** тема «Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів», посилання на презентацію: <http://surl.li/msaaw>
- **Матеріали семінару:** тема «Інструменти формування національно-патріотичної самосвідомості користувачів бібліотек», посилання на презентацію: <http://surl.li/msaby>
- **Матеріали семінару:** тема «Проекти та матеріали Українського інституту національної пам'яті у сфері національно-патріотичного виховання», посилання на презентацію: <http://surl.li/msaby>

! УВАГА. ВКЛЮЧАЄМО ДО ПЛАНІВ

Ключові обласні заходи ініційовані Донецькою обласною бібліотекою для дітей у 2024 році:

Січень:

- Обласна патріотична акція «Соборність України – соборність душ!», до Дня Соборності та Свободи України (термін проведення: 22-26 січня);

Лютий:

- Обласний флешмоб «Найцінніший скарб», до Міжнародного дня рідної мови (термін проведення: 19-23 лютого);
- Регіональне дослідження «Мовне питання», до Дня рідної мови (термін: лютий-квітень);

Березень:

- Обласна літературно-мистецька акція «Сонце України», до 210-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка (термін проведення 05-09 березня);
- Обласний літературний флешмоб «Вірші про вірші», до Всесвітнього дня поезії (термін проведення: 19-22 березня);
- Обласний семінар «Бібліотечна статистика: аналіз та підсумки – 2023»;

Квітень:

- Обласний літературно-мистецький лібмоб до Міжнародного дня дитячої книги «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», (термін проведення: 01-04 квітня)
- Обласний конкурс серед юних читачів «Я – майбутнє Донеччини», старт конкурсу (термін проведення: квітень-жовтень).

Травень:

- Обласна мистецька акція «Листівка для мами», до Дня матері (термін проведення: 10-12 травня);
- Обласний челендж «Надзвичайні Люди», до Свята Героїв (термін проведення: 20-24 травня);

Червень:

- Обласна одноденна акція «Дитинство – це назавжди!», до Дня захисту дітей (з цього року традиційна), (дата проведення: 01 червня);
- Обласний історичний флешмоб «Перша у світі», до Дня Конституції України (термін проведення: 26-29 червня);
- Обласний семінар «Мова – культура – традиції: бібліотечний контекст» – для бібліотекарів регіону;

Липень:

- Обласна Патріотична акція «Державність починається з думки!», до Дня Української Державності (термін проведення: 15-17 липня);

Серпень:

- Обласний артмоб відповідальних пішоходів «Безпечна дорога», до Міжнародного дня світлофора (термін проведення 05-07 серпня);
- Обласний історичний челендж «Дивовижна Україна», до Дня Незалежності України (термін проведення: 20-24 серпня);

Вересень:

- Обласна одноденна акція-привітання «Підпишіть листівку», до Всеукраїнського дня бібліотек, (дата проведення: 30 вересня);
- Міжрегіональний форум «Бібліотека: трансформація культурних послуг і векторів діяльності», до Всеукраїнського дня бібліотек (термін проведення: 26.09.2024р.).

Жовтень:

- Обласний патріотичний челендж «Слово до воїна світла», до Дня захисників і захисниць (термін проведення: 01-05 жовтня);
- Обласна мистецька акція «Намалюю мову барвінкову!», до Дня української писемності та мови (термін проведення: 27-30 жовтня);

Листопад:

- Обласний флешмоб «Свобода – це те, що не можна забрати!», до Дня Свободи (термін проведення: 20-23 листопада);
- Обласний семінар «Плануємо роботу бібліотек. Орієнтири – 2025»;

Грудень:

- Обласна мережева акція-хенд-мейд «Оберіг для Збройних Сил України», до Дня ЗСУ (термін проведення: 03-07 грудня);
- Обласний передноворічний лібмоб для гарного настрою «Новорічний передзвін» (термін проведення : 24-28 грудня);

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ У 2024 РОЦІ ПЛАНУЄ ОРГАНІЗУВАТИ ТА ПРОВЕСТИ:

1. Заходи з підвищення фахової компетентності:

- Всеукраїнська онлайн-школа для бібліотечних працівників територіальних громад «Бібліотеки. Діти. Громади», (щоквартально);
- Всеукраїнський науково-практичний круглий стіл «Ментальне здоров'я: можливості бібліотеки для дітей», (квітень);
- Всеукраїнський конкурс проєктів з надання культурних послуг юним мешканцям територіальних громад «Бібліотечні сервіси – дітям» (спільно з Української асоціацією працівників бібліотек для дітей), (липень - грудень);

2. Моніторингові дослідження:

- Статистичні таблиці «Основні показники роботи бібліотек України для дітей за 2023 рік», (I-II кв.);
- II етап моніторингу «Стан спеціалізованих бібліотек України для дітей у період російсько-української війни: рік 2023», (II-III кв.);

3. Всеукраїнські конкурси з підтримки читацької активності та дитячої творчості:

- Всеукраїнський екологічний конкурс дитячого малюнка «Майбутнє планети у наших руках!» (спільно з Державною інспекцією України, Національною спілкою художників України), (січень – квітень);
- Всеукраїнський конкурс із правового просвітництва «Конституція для всіх: і великих і малих» до Дня Конституції України (спільно з ГО «Асоціація розвитку суддівського самоврядування України), (лютий-червень);
- Всеукраїнський конкурс «Лідер читання» (спільно з Національною секцією Міжнародної ради з читацької книги IBBY, Українською асоціацією працівників бібліотек для дітей), (червень-вересень);
- Всеукраїнський дитячий літературний конкурс «Творчі канікули» (спільно з Національною спілкою письменників України, БО «Фонд Миколи Томенка «Рідна країна», (червень-грудень).

4. Наповнення електронних ресурсів:

- Науково-практичний журнал «Бібліотека у форматі «Д», (щоквартально).

БІБЛІОТЕЧНА СТАТИСТИКА: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

! Нагадуємо, що 15 лютого 2023 року на офіційному сайті ВР України опубліковано Наказ МКІП «Про затвердження форм звітності про діяльність публічних та спеціальних бібліотек, а також інструкцій щодо їх заповнення» від 28.11.2022 № 463 (затверджено в Міністерстві юстиції України 23 січня 2023 р. за № 137/39193).

Наказом затверджено:

1. форму звітності № 6-НК (річна) «Звіт про діяльність публічної бібліотеки за 20_ рік»;
2. Інструкцію щодо заповнення форми звітності № 6-НК (річна) «Звіт про діяльність публічної бібліотеки»;
3. форму звітності № 6-НК (зведена) (річна) «Зведений звіт про діяльність публічних бібліотек за 20_ рік»;
4. Інструкцію щодо заповнення форми звітності № 6-НК (зведена) (річна) «Зведений звіт про діяльність публічних бібліотек»;
5. форму звітності № 80-а-рвк (річна) «Зведений звіт публічних та спеціальних бібліотек за 20_ рік»;
6. Інструкцію щодо заповнення форми звітності № 80-а-рвк (річна) «Зведений звіт публічних та спеціальних бібліотек».

Наказ набрав чинності з дня його офіційного опублікування.

! УВАГА. Цьогоріч будемо звітувати про роботу публічних бібліотек вже за новими формами. Вся інформація щодо нововведення є відкритою для усіх, надаючи можливість кожному охочому ознайомитися. Проте, можливо, залишаються певні питання, які потребують докладних пояснень та роз'яснень або просто необхідно «освіжити» в пам'яті цю інформацію.

З цією метою, фахівці Національної бібліотеки України ім. Я. Мудрого провели два семінари:

1. **Перший** – формі звітності № 6-НК (річна) «Звіт про діяльність публічної бібліотеки за 20_ рік». (посилання на семінар: <https://youtu.be/FyYGBPNqsRc>)
2. **Другий** – формі звітності № 6-НК (зведена) (річна) «Зведений звіт про діяльність публічних бібліотек за 20_ рік», та формі звітності № 80-а-рвк (річна) «Зведений звіт публічних та спеціальних бібліотек за 20_ рік». (Посилання на семінар: <https://youtu.be/0lx8YKshCY4>).

! УВАГА. З текстом рекомендацій можна ознайомитися на сайті «Бібліотечному фахівцю».

Затверджено:

Методичні рекомендації щодо заповнення форми звітності № 6-НК (річна) «Звіт про діяльність публічної бібліотеки»

Наказ

Текст рекомендацій

Методичні рекомендації щодо заповнення форми звітності № 6-НК (зведена) (річна) «Зведений звіт про діяльність публічних бібліотек»

Наказ

Текст рекомендацій

Методичні рекомендації щодо заповнення форми звітності № 80-а-рвк (річна) «Зведений звіт публічних та спеціальних бібліотек»

Наказ

Текст рекомендацій

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК У ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР

Впровадження нових форм роботи:

Мотиватор (мотиваційний постер) – вид наочної агітації, призначенням якого є створення відповідного настрою в навчальних закладах, на робочих місцях. Це поєднання зображення та тексту, що стимулює до дії, надихає на роботу над собою, на певні позитивні зміни у ставленні до світу та самого себе, змушує задуматися над важливими проблемами та поглянути на звичні речі з незвичного боку. Мотиватори використовуються в бібліотеках, щоб надихати на читання, стимулювати до відвідування бібліотечних установ.

Подкастинг – процес створення і поширення звуко- і відео передач (тобто подкастів) у Всесвітній мережі) зазвичай у форматі MP3 для звукових і Flash для відеопередач. Цільова аудиторія подкастингу – користувачі персональних або портативних комп'ютерів, а також власники інших гаджетів. Подкасти – це окремий аудіо- чи відеофайл, який розповсюджується безкоштовно через Інтернет для масового прослуховування / перегляду, або серія ресурсів в Інтернеті, що регулярно оновлюється. Здебільшого подкасти мають певну тематику і періодичність видання.

Подкаст є своєрідною еволюцією передачі інформації в мережі, адже він надає можливість не тільки прочитати, але й побачити чи послухати.

Використання подкастів дозволяє бібліотекарю стати більш живим і реальним для заданої цільової аудиторії, впливати на користувачів бібліотеки не тільки ідеями в текстовій формі, а й емоціями, які передаються через аудіо- та відеоряд. Процес запису подкастів є більш творчим, цікавим і зручним, ніж написання тексту: створення подкастів робить з бібліотекаря своєрідного режисера, автора і ведучого своїх радіо- та відео програм. Однією з важливих переваг подкастів є те, що його слухач може разом з прослуховуванням / переглядом займатись іншими справами. Темою для створення подкасти може послужити що завгодно: геніальна думка, яку записано на диктофон; аудіо-, відеоінтерв'ю з цікавою людиною або новина в бібліотечній галузі; методичні матеріали, рекомендації, провідний досвід, цікавий та необхідний для аудиторії бібліотечного блогу чи сайту.

Виділяють три основні види подкастів:

- Відеокаст. Представляє собою відеозапис виступу на якусь тему, пов'язану безпосередньо з тематикою інформаційного ресурсу, на якому розміщується;
- Аудіокаст. Представляє собою аудіозапис закінчених ідей, думок, лекцій, новин, презентацій, який несе в собі явний інтерес і користь для заданої цільової аудиторії;
- Скрінкаст – це нове явище, яке спростило навчання людей через Інтернет. Суть скрінкасту полягає в тому, що за допомогою спеціальних програм записуються дії на екрані комп'ютера разом із аудіокоментарями.

Віртуальний бібліотечний музей (ВБМ) – інформаційний культурно-просвітницький об'єкт, створений бібліотекою у формі вебсайту, інтегрованого у глобальну інформаційно-комунікаційну мережу Інтернет, призначений для ознайомлення користувачів з представленими в електронному форматі музейними матеріалами й експозиціями з використанням можливостей комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій.

Побутують два основних типи ВБМ:

- 1). у формі представництва на вебсайті реально існуючого музею;
- 2). у формі уявного музею, який «фізично» відсутній, тобто не має приміщення (виділеної площі), штату, стендів, але ґрунтується на реальних експонатах, що можуть знаходитись у різних місцях.

ВБМ є уявним простором, в якому розміщуються віртуальні копії реальних музейних предметів (експонатів).

ВБМ містить комплексну систему різноманітних цифрових продуктів: добірок документів, виставок, колекцій і т. ін. Поряд з колекціями цифрових зображень, текстових і фотодокументів можуть бути також представлені аудіофайли, відео, голограмні зображення, різні інсталяції, що мають історичну, наукову чи культурну цінність.

ВБМ є сучасним зручним форматом бібліотечної послуги з використанням інтернет-технологій для ефективного та швидкого доступу до інформації про музейні експонати. Головними вимогами до будь-якого віртуального музею є продуманий комплексний підхід до його структури, з максимальним наближенням до традиційної музейної; глибина і різнобічність розкриття тематичних напрямів чи розділів та наявність інтерактивного програмного забезпечення, що моделює віртуальну екскурсію.

ВБМ мають базуватись на низці критеріїв:

- репрезентативність і змістовність віртуальної експозиції;
- багатоплановість представленої інформації, затребуваної різними за професійними, віковими та освітніми ознаками категоріями користувачів;
- інтуїтивно зрозумілий і привабливий для користувача інтерфейс.

Створення ВБМ має відповідати низці вимог:

- наявність концепції відбору інформаційних документів (реальних музейних артефактів і матеріалів, експонатів допоміжного музейного фонду);
- обґрунтовані принципи формування віртуального музейного фонду;
- визначеність форми доступу до електронних експонатів музею (необхідність чи відсутність реєстрації для перегляду, прийнята програма перегляду, обмеження щодо копіювання, опції основного і додаткових меню, супровідні тексти до експонатів);
- засади оформлення (стилістичні, ідейні, концептуальні), створення віртуальних екскурсій та ін.

Перші віртуальні музеї у вигляді вебсайтів з'явилися на початку 1990-х рр. (у США, Англії, Франції).

В Україні перші ВБМ України почали з'являтися на початку ХХІ ст., відтоді дедалі більше музеїв при бібліотеках стають доступними в Інтернеті.

Існує багато видів ВБМ: літературні, краєзнавчі, історико-етнографічні, меморіальні (як правило, людини, ім'ям якої названо книгозбірню), історії бібліотек(и) та ін. Наприклад, ВБМ: письменника Б. Лавреньова (1891–1959) Херсонської ОБЮ ім. Б. Лавреньова; «Харківська медична школа в назвах» НБ Харківського національного медичного університету, Музей історії НБУ імені Ярослава Мудрого та ін.).

У бібліотеках функціонують також віртуальні музеї книги (наприклад, віртуальний музей книги в Херсонській ОУНБ ім. О. Гончара, електронний музей книги Кіровоградської ОУНБ імені Д. І. Чижевського, віртуальний музей книги Національної бібліотеки України для дітей та ін.).

РОБОТА З БІБЛІОТЕЧНИМИ ФОНДАМИ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ФОНДІВ

Бібліотечні фонди, як складова інформаційних ресурсів держави, потребують особливої уваги, а також розвитку і захисту, зокрема і від поширення ворожих інформаційних впливів. В умовах збройної агресії російської федерації проти України актуалізація бібліотечних фондів є необхідною та, водночас, має відбуватися виважено та поступово, з урахуванням виду бібліотеки, із застосуванням індивідуального підходу до кожного документа, який зберігається в її фонді.

Основним документом в роботі з книжковим фондом бібліотеки на теперішній час є «Рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України» від 23.05.2022 р. Зараз бібліотеки працюють над вилученням книг відповідно до цих рекомендацій. Тому, напевно, перший крок – вилучення з публічного доступу, переміщення до книгосховища, потім – звичайний механізм списання. Але одразу не можливо списати все суто фізично, бо є певні причини та обмежений людський ресурс. Та й до вилучення фахових книжкових видань з бібліотечних фондів необхідно підходити дуже і дуже виважено і відповідально.

Шановні бібліотекарі, якщо ви ще не розпочали цей процес рекомендуємо розпочати вилучення з публічного доступу літератури, яка стала забороненою згідно з рекомендаціями Міністерства культури та інформаційної політики України. Відповідні рекомендації містять активні посилання на списки забороненої літератури та розміщені у **Додатку №1 (С. 27)**.

«У МАЙБУТНЬОГО Є КІЛЬКА ІМЕН. ДЛЯ СЛАБКОЇ ЛЮДИНИ ІМ'Я МАЙБУТНЬОГО — НЕМОЖЛИВІСТЬ. ДЛЯ ЛЕГКОДУХОГО — НЕВІДОМІСТЬ. ДЛЯ ГЛИБОКОДУМНОГО І ДОБЛЕСНОГО — ІДЕАЛ»

(Віктор Гюго)

Будуємо майбутнє разом!

ДОДАТОК № 1:

Рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України

Відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (від 27.01.1995 № 32/95-ВР України):

Бібліотека є інформаційним, культурним, освітнім закладом (установою, організацією) або структурним підрозділом, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки.

Частиною другою статті 4 Закону визначено, що держава координує діяльність бібліотек усіх форм власності, регулює діяльність бібліотек, що є в державній і комунальній власності.

Бібліотечні ресурси – упорядковані бібліотечні фонди документів на різних носіях інформації, бази даних, мережні інформаційні ресурси, довідково-пошуковий апарат, матеріально-технічні засоби опрацювання, зберігання та передачі інформації.

Відповідно до статті 11 Закону бібліотеки України є складовою частиною інформаційної системи держави, а бібліотечні ресурси – складовою частиною інформаційних ресурсів держави.

Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021 уведено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки» та затверджено Стратегію інформаційної безпеки.

Стратегією визначено, що основними напрямками забезпечення інформаційної безпеки України є стійкість та взаємодія, для досягнення яких необхідним є виконання певних стратегічних цілей та завдань. Зокрема, досягнення стратегічної цілі:

1. «**Розвиток інформаційного суспільства та підвищення рівня культури діалогу**» здійснюватиметься шляхом виконання завдань, одним з яких є стимулювання інновацій та забезпечення всебічного розвитку й захисту національної інформаційної інфраструктури, зокрема її телекомунікаційної складової, як сукупності різноманітних інформаційних (автоматизованих) систем, інформаційних ресурсів, телекомунікаційних (електронних комунікаційних) мереж, засобів комунікацій і управління інформаційними потоками, а також організаційно-технічних структур, механізмів, що забезпечують їх функціонування.

2. Варто зазначити, що згідно зі статтею 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Бібліотечні ресурси, як складова інформаційних ресурсів держави, потребують особливої уваги, а також розвитку і захисту, зокрема і від поширення ворожих інформаційних впливів.

З огляду на це вважаємо, що в умовах збройної агресії російської федерації проти України актуалізація бібліотечних фондів є необхідною та, водночас, має відбуватися виважено, з урахуванням виду бібліотеки, із застосуванням індивідуального підходу до кожного документа, який зберігається в її фонді.

У процесі актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України у складі бібліотечних фондів рекомендовано не залишати видання:

1). зміст яких порушує вимоги частини третьої статті 2 Закону України «Про захист суспільної моралі», а саме: які пропагують війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну шляхом насильства конституційного ладу або територіальної цілісності України; які містять виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, у тому числі шляхом представлення збройної агресії російської федерації проти України як внутрішнього конфлікту, громадянського конфлікту, громадянської війни, заперечення тимчасової окупації частини території України; які глорифікують осіб, які здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, представників збройних формувань російської федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих російською федерацією, а також представників окупаційної адміністрації російської федерації, яку складають її державні органи та інші структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, у тому числі шляхом їх визначення як «повстанці», «ополченці», «ввічливі військові люди»;

2). внесені до Переліку книжкових видань, зміст яких спрямований на ліквідацію незалежності України, пропаганду насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини, що ведеться Державним комітетом телебачення і радіомовлення України та оприлюднюється на його офіційному вебсайті за посиланням: <http://surl.li/mmrej>

3) внесені до Переліку видавничої продукції держави-агресора, на ввезення якої надано відмови у видачі дозволів на підставі негативних висновків експертної ради Держкомтелерадіо у зв'язку з невідповідністю видань Критеріям оцінки видавничої продукції, що ведеться Державним комітетом телебачення і радіомовлення України та оприлюднюється на його офіційному вебсайті за посиланням: <http://surl.li/mmrhy> ;

4) автора (одного з авторів), яких внесено до Переліку осіб, які створюють загрозу національній безпеці, що ведеться Міністерством культури та інформаційної політики України та оприлюднюється на його офіційному веб-сайті за посиланням: <http://surl.li/mmrxa>

5) до видавців або авторів яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до рішень Ради національної безпеки і оборони України, прийнятих згідно з Законом України «Про санкції» та уведених в дію відповідними Указами Президента України, зокрема видавництвах Ексмо, АСТ, Центрполиграф, Издательский дом «Питер», Яуза, Яуза-пресс, Вече, Алгоритм, Книжний мир (позиції 20–28 додатку 2 до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 березня 2019 року «Про застосування, скасування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введеного в дію Указом Президента України від 19 березня 2019 року № 82/2019);

6) автори яких публічно підтримали агресію російської федерації проти України, інформація про що міститься у відкритому доступі в мережі Інтернет.

Зважаючи на особливий статус та призначення національних, державних та центральних (обласних універсальних наукових) бібліотек, у разі зберігання у їх фондах вищезазначених документів, такі бібліотеки не повинні популяризувати та представляти їх у відкритому доступі читачам.

Також не рекомендується зберігати в бібліотечних фондах фізично зношені та морально застарілі видання, зокрема періоду СРСР, за виключенням окремих документів, що становлять ядро бібліотечного фонду (зокрема, видання краєзнавчого характеру, книжкові пам'ятки тощо).

Варто звернути увагу, що відповідно до статті 19 Закону бібліотеки, незалежно від форм власності, не мають права вилучати та реалізовувати документи, віднесені до цінних і рідкісних видань, унікальних документальних пам'яток, крім випадків, передбачених законодавством.

Списання документів з бібліотечних фондів здійснюється відповідно до вимог, встановлених нормативно-правовими актами у сфері бухгалтерського обліку.

(із наступними змінами).

Механізм списання документів з фондів бібліотек комунальної власності визначається відповідними органами місцевого самоврядування відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Документальне оформлення списання документів із фондів бібліотек державної і комунальної власності здійснюється відповідно до Порядку складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 13 вересня 2016 року № 818 (із наступними змінами), а також Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 року № 11 (із наступними змінами).

Інформація про списані видання (бібліографічні записи) вилучається з карткових та електронних каталогів.

Рекомендовано вести окремий службовий облік документів, списаних у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України, з метою подальшого врахування при поповненні бібліотечних фондів за рахунок відповідних бюджетних програм.

Також вважаємо, що слід припинити поповнення бібліотечних фондів виданнями, що мають походження або виготовлені та/або ввезені з території

держави-агресора, тимчасово окупованої території України відповідно до статті 28 Закону України «Про видавничу справу».

Виробничо-практичне видання
Серія «За крок до планування»
Вип. 5

Орієнтири-2024
Методичні матеріали до планування роботи бібліотек

Укладач **Козінченко Лілія Володимирівна**

Оформлення **Л. В. Козінченко**

Редагування **Н. І. Ганжела**

Відповідальний
за випуск **Ю. С. Василенко**